

FAMILIAAL VERMOGENSRECHT

A.G.F.M. FLOS, *Huwelijkse voorwaarden met gescheiden vermogens. Koude uitsluiting in het licht van de dynamische en affectieve relatie van echtgenoten* (Den Haag: Boomjuridisch 2023), 409p., €91,95, ISBN: 9789462128040.

Dit boek vormt de handelseditie van het proefschrift dat Alexander Flos op 15 mei 2023 openbaar verdedigde aan de Vrije Universiteit Amsterdam. In zijn onderzoek behandelt de auteur de centrale onderzoeksvraag of koude uitsluiting in zijn huidige vorm nog het recht heeft om in het moderne huwelijksvermogensrecht te bestaan en, zo ja, welke maatregelen noodzakelijk zijn om de nadelige gevolgen van koude uitsluiting in het geval van echtscheiding te voorkomen of te milderen. De vraag naar de bestaanszekerheid van de koude uitsluiting, ook wel gekend als de zuivere scheiding van goederen in het Belgische relatievermogensrecht, is niet nieuw. In Nederland is hier reeds uitgebreid onderzoek naar gevoerd, waarbij het rapport ‘Koude Uitsluiting’ (M.V. Antokolskaia *et al.*) uitwees dat koude uitsluiting tot tal van financiële problemen en onbillijkheden kan leiden in geval van echtscheiding. De auteur van het gereценseerde boek stelt dat dit rapport evenwel de nodige beperkingen had, onder meer omdat het de huwelijks voorwaarden enkel in het licht van de klassieke contracttheorie benadert. Naast een klassiek juridisch-dogmatisch onderzoek, analyseert de auteur de huwelijks voorwaarden daarom in het perspectief van de moderne *relational contract theory*, wat toelaat de koude uitsluiting in een breder en ander theoretisch perspectief te plaatsen.

Het onderzoek is opgebouwd uit vijf delen. In Deel I geeft de auteur een beschrijvend overzicht van de historische ontwikkelingen van het Nederlandse huwelijksvermogensrecht en de (verschillende types) huwelijks voorwaarden. In Deel II wordt nader bekeken waarom echtgenoten kiezen voor huwelijks voorwaarden en in hoeverre deze voorwaarden een invloed hebben op het gedrag en de taakverdeling van echtgenoten. Om deze vragen te beantwoorden, geeft de auteur een overzicht van bestaand sociologisch onderzoek. In Deel III wordt nader gefocust op de (nadelige gevolgen van) koude uitsluiting, en analyseert de auteur op basis van rechtspraakonderzoek in welke mate een vergoeding mogelijk is in geval van vermogensverschuivingen en in geval van onbetaald verrichte werkzaamheden. In Deel IV komt een analyse aan bod van huwelijks voorwaarden, en in het bijzonder van de koude uitsluiting, op basis van de *relational contract theory*. Voortbouwend op deze voorgaande delen, omvat Deel V conclusies en aanbevelingen.

De auteur besluit als antwoord op de centrale onderzoeksvraag dat koude uitsluiting nog steeds recht van bestaan heeft, maar dat er nood is aan een alternatieve zienswijze waarbij meer aandacht moet worden besteed aan de bijzondere aard van huwelijks voorwaarden die te onderscheiden is van de aard van gewone overeenkomsten. Om dit antwoord kracht bij te zetten, formuleert de auteur enerzijds aanbevelingen op korte termijn en anderzijds aanbevelingen voor wetwijzigingen (op langere termijn). Wat betreft de korte termijn, moedigt de auteur de notaris aan om in een meer uitvoerige voorlichting te voorzien voor echtgenoten die wensen te kiezen voor een koude uitsluiting, adviseert hij om huwelijks voorwaarden te flexibiliseren (bv. door het opnemen van voorwaardelijke verbintenissen), en spoort hij rechters aan om minder terughoudend te zijn bij het toepassen van de beperkende en de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid. Wat betreft de lange termijn, is de auteur voor eerst voorstander van een verplichte afzonderlijke voorlichting van echtgenoten die wensen te kiezen voor een koude uitsluiting. Ook zou volgens de auteur de notariële

vormvereiste voor de wijziging van bestaande huwelijkse voorwaarden die betrekking hebben op de interne verhouding tussen de echtgenoten, afgeschaft moeten worden. De auteur stelt vervolgens een wettelijk *opt-out*-regime voor, waarbij huwelijkse voorwaarden van koude uitsluiting automatisch worden aangevuld met een verrekenbeding wanneer tijdens het huwelijk een kind wordt geboren. Tot slot stelt de auteur een wettelijk vergoedingsrecht voor als compensatie voor de echtgenoot die tijdens het huwelijk de meeste zorgtaken heeft verricht en voor de echtgenoot die on(der) betaald meewerkt in de onderneming van de andere echtgenoot.

In zijn onderzoek illustreert de auteur op overtuigende wijze de bijzondere aard van huwelijksovereenkomsten, die vanwege de lange duurtijd en de bijzondere affectieve relatie van de partners niet zomaar binnen de klassieke contracttheorie passen. Het werk bevat tal van aanknopingspunten die ook in België kunnen gebruikt worden om aan de slag te gaan met de *relational contract theory*. Dergelijke analyses hoeven in elk geval niet beperkt te blijven tot huwelijksovereenkomsten, maar ook andere intieme duurcontracten, met name erfovereenkomsten, kunnen vanuit dit perspectief nader bekeken worden.

Ook de aanbevelingen van de auteur kunnen voor de Belgische jurist inspiratie bieden voor een kritische blik op de eigen zuivere scheiding van goederen. Hoewel de auteur in zijn onderzoek uitsluitend het Nederlandse recht behandelt, zijn de mogelijke onbillijkheden die gepaard gaan met de koude uitsluiting ook te transponeren naar het Belgische recht. Aangezien ook bij ons discussies heersen over het voortbestaan van de zuivere scheiding van goederen, kan het gerecenseerde boek aanknopingspunten bieden om dit debat verder vorm te geven.

Net omdat ook andere rechtsstelsels met hetzelfde probleem geconfronteerd worden, had de auteur aan de hand van een rechtsvergelijkende insteek zijn aanbevelingen wellicht nog verder kunnen onderbouwen en concreter kunnen aanscherpen. Zo verplicht de Belgische wetgeving de notaris al sinds 2018 om echtgenoten die willen opteren voor een zuivere scheiding van goederen, te informeren en te wijzen op verschillende correctiemogelijkheden. Ook een wettelijk *opt-out*-regime is in de Belgische context reeds overwogen als mogelijk correctiemechanisme.

Samenvattend vormt het gerecenseerde boek noodzakelijke literatuur voor al wie geïnteresseerd is in *relational contract theory*. Het vormt een vlot leesbaar werk dat voorzien is van een uitgebreid en divers bronnenapparaat. Daarnaast biedt de auteur in zijn boek een overzichtelijke blik op de huidige discussies omtrent het stelsel van zuivere scheiding van goederen, ofwel de koude uitsluiting, vanuit Nederlands perspectief.

Hannelore THUIS

FAMILIAAL VERMOGENSRECHT

R. DEKKERS, H. CASMAN, A.-L. VERBEKE en E. ALOFS, *Relatievermogensrecht. Na de codificatie van 2022* (Antwerpen: Intersentia (3) 2023), xvi + 390p., €115,00, ISBN: 9789400015418.

De handboeken van René Dekkers behoeven geen inleiding. Onderhavig werk is de actualisering (na de invoering van de relevante bepalingen in het (nieuw) Burgerlijk Wetboek) van het deeltje dat handelde over het huwelijksvermogensrecht. Sinds